

Pressbooki oraz zdjęcia w wysokiej rozdzielczości do filmów dystrybuowanych przez Gutek Film można pobrać z serwera ftp.

Jego adres:

ftp.gutekfilm.pl

login: **gutekfilm**

hasło: **gutekfilm**

170

Wydawca:

ul. Zamenhofa 1, 00-153 Warszawa
tel.: 022 536 92 00, fax: 022 635 20 01
e-mail: gutekfilm@gutekfilm.pl <http://www.gutekfilm.pl>

Warszawa 2007
ISBN 978-83-60962-05-3

PERSEPOLIS

(PERSEPOLIS)

REŻYSERIA
MARJANE SATRAPI
VINCENT PARONNAUD

W KINACH OD 25 STYCZNIA 2008

DYSTRYBUCJA W POLSCE

ul. Zamenhofska 1, 00-153 Warszawa
tel.: 022 536 92 00, fax: 022 635 20 01
e-mail: gutekfilm@gutekfilm.pl <http://www.gutekfilm.pl>

PERSEPOLIS

reżyseria

Marjane Satrapi
Vincent Paronnaud

scenariusz

Marjane Satrapi

na podstawie komiksu

Marjane Satrapi

animacja

Marc Jousset
Pascal Cheve
Louis Viali

muzyka

Olivier Bernet

montaż

Stéphane Roche

dźwięk

Thierry Lebon
Samy Bardet

scenografia

Marisa Musy

kierownik artystyczny

Marc Jousset

występują

Chiara Mastroianni	Marjane (nastolatka)
Gabrielle Lopes	Mariane (dziecko)
Catherine Deneuve	matka
Danielle Darrieux	babcia
Simon Abkarian	ojciec
Francois Jerosme	wujek Anouche

producent
Marc-Antoine Robert
Xavier Rigault

koproducent
Tara Grace

kierownik produkcji
Olivier Bizet

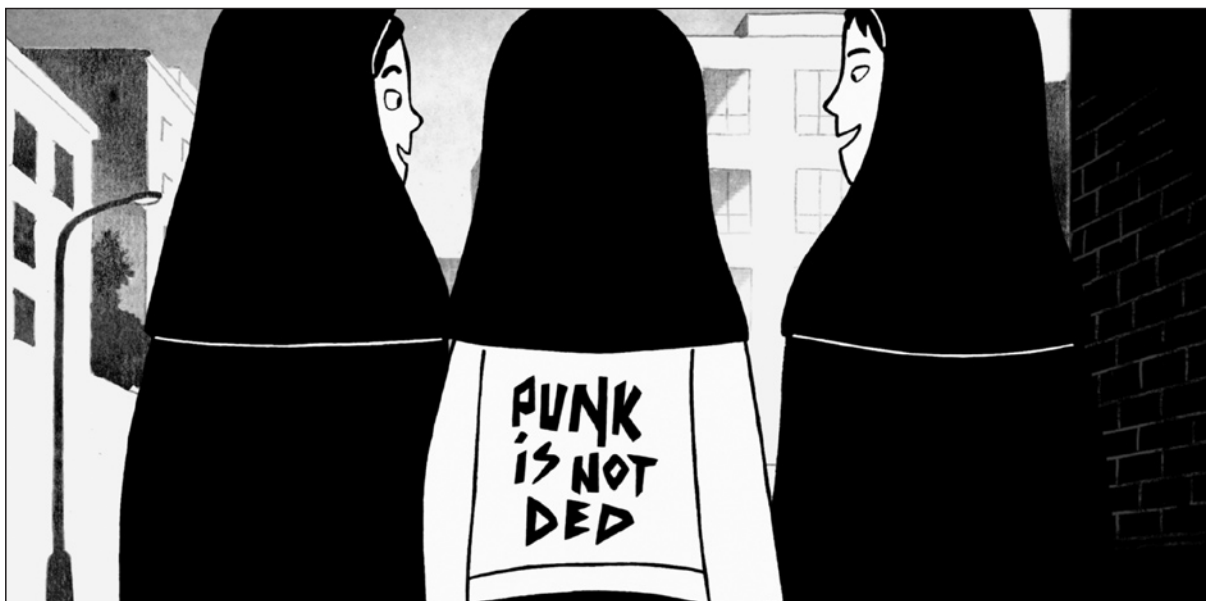
producent wykonawczy
Kathleen Kennedy

film wyprodukowany przez
2.4.7. Films
The Kennedy/Marshall Company
France 3 Cinema

Współprodukcja
Franche Connection Animations
Celluloid Dreams
Sony Pictures Classics
Sofica EuropaCorp
Soficinema

Francja
rok produkcji: 2007
czas trwania: 95 minut
kolor – Dolby SRD – 1.85:1

Ten film trafi do każdego, od Baltimore do Pekinu, kto kiedykolwiek miał rodzinę, władzę polityczną nad sobą i aspirował do osobistego szczęścia.

Pamiętacie jeszcze czas, gdy z grzecznego i miłego dziecka zmieniliście się w zbuntowanego nastolatka, marzącego o nieograniczonej wolności i swobodzie? A teraz wyobraźcie sobie to wszystko w realiach Iranu, podczas rewolucji islamskiej, za rządów ajatollaha Chomeiniego...

Persepolis to film dla każdego. Dla miłośników komiksu, animacji i dobrego kina. Przypomnieć sobie czas swojego dojrzewania w Polsce przełomu lat 70. i 80. Dla osób pragnących poznać prawdę o Iranie i Irańczykach. Dla kobiet poszukujących swojego miejsca na ziemi. To lekcja kobiecości, tolerancji i ... rocka.

Persepolis w reżyserii Marjane Satrapi i Vincenta Paronnaud to gorzka, ale zarazem wzruszająca opowieść o dorastaniu i dojrzewaniu w Teheranie, w czasach wybuchu rewolucji islamskiej. Dziewięcioletnia Marjane z zapalem rozczytuje się w komiksowej wersji *Materializmu dialektycznego*, wychowana w nieco zwariowanej, inteligentkiej rodzinie marzy o zostaniu prorokinią. Poznajemy ją (a wraz z nią Iran), gdy fundamentaliści przejmują władzę, zmuszając kobiety do noszenia chust, a mężczyzn do zapuszczania brody. Obserwujemy jej inteligentną grę ze „stróżami moralności”, odkrywanie zakazanego punku, Abby i Iron Maiden. Kiedy nasilają się prześladowania i wojna Iran-Irak nabiera gwałtowności, Marjane zostaje wysłana przez troskliwych rodziców, do szkoły w Austrii.

Persepolis to odkrycie tegorocznego Festiwalu w Cannes; film został wyróżniony Nagrodą Jury. Ekranizacja kultowej już, autobiograficznej powieści komiksowej należy do rzadko spotykanych na ekranach polskich kin pełnometrażowych filmów animowanych. Autorce Marjane Satrapi za pomocą prostych, nieco schematycznych, ale dzięki temu bardziej wyrazistych rysunków udało się przedstawić skomplikowane relacje między życiem prywatnym a polityką. Oczami inteligentnego dziecka obserwujemy jak Iran, w którym panowała wolność, a ludzie żyli szczęśliwie, powoli zmienia się w zamkniętą klatkę, gdzie za noszenie adidasów i przypinki z Michaeliem Jacksonem można zostać zatrzymanym na ulicy. Czarno-biały, ale paradoksalnie wielobarwny film, iskrzący emocjami, wrażeniami, strachem, buntem, czyli tym wszystkim, z czym wiąże się moment dojrzewania. Dojrzewania specyficznego, w sytuacji terroru, zniewolenia, zakazów, nakazów, na tle oszalałej historii.

Na konferencji prasowej autorka wielokrotnie powtarzała, że nie chciałaby, aby jej komiks i film postrzegane były tylko i wyłącznie przez pryzmat polityki. Najważniejsze dla niej jest przede wszystkim przesłanie humanitarne. Satrapi podkreśla, że przede wszystkim jest to opowieść o zwykłych ludziach i ich zwykłym życiu w niezwykłych czasach. Zależy jej na tym, aby czytelnicy i widzowie zrozumieli, że społeczeństwo irańskie nie składa się z samych zagorzałych islamistów i terrorystów. To tylko część prawdziwego życia i prawdziwego oblicza społeczeństwa.

Pomimo tych deklaracji władze irańskie oprotestowały pokaz filmu w Cannes, nazywając go „aktem politycznym i antykulturalnym”. Mehdi Hallor - doradca rządu irańskiego ds. kinematografii oskarżył film o popularyzowanie islamofobii w zachodnim świecie i pokazywanie nieprawdziwego oblicza dokonań Rewolucji Irańskiej. *Islamofobia w zachodnim kinie rozpoczęła się we Francji, a wyprodukowanie i nagrodzenie antyirańskiego filmu w Cannes potwierdza ten stan rzeczy.* W konsekwencji dystrybucja filmu duetu Satrapi i Paronnaud została zakazana w Iranie.

We francuskiej wersji filmu postaciom użyczyli głosów: Chiara Mastroianni jako Marjane, jak również Catherine Deneuve, Danielle Darrieux i Simon Abkarian.

GŁOSY PRASY

Czy Persepolis jest filmem politycznym? Chodzi raczej o sprzeciw wobec polityki. Amerykańska recenzentka napisała o nim dobre zdanie: „Ten film trafi do każdego, od Baltimore do Pekinu, kto kiedykolwiek miał rodzinę, władzę polityczną nad sobą i aspirował do osobistego szczęścia”. Emigrantka Satrapi, nie mogąc wrócić do Iranu, wraca do niego za pośrednictwem swoich rysunków. Animacja pozwala jej przeniknąć granice państw, politycznej poprawności, realności i fantazji. W Teheranie rządzonej przez mułłów dziewczynka w domu odbywa prywatne rozmowy z Bogiem i z Marksem. Na jawie słucha płyt Bee Gees i Abby, przemycanych pod groźbą śmierci, jak narkotyki. Świat jest pełen paranoi, ale nikogo to nie zwalnia od poszukiwania szczęścia na własną rękę.

Persepolis ma formę retrospekcji. Z kolorowego świata Zachodu przenosimy się do czarno-białego Iranu, utrzymanego w stylistyce niemieckiego ekspresjonizmu. Bohaterka wspomina Iran tak, jak ci, którzy przeżywali swoje dzieciństwo w ZSRR, albo w stalinowskiej Polsce. Owszem, była to egzotyczna mieszanka absurdu i grozy, ale towarzyszyły jej nigdy nie zwalczona przyjemność życia. W teokratycznym Iranie, jak w komunizmie, panuje zbawienne dwójmyślenie: co innego obowiązuje publicznie, co innego w domu. Satrapi wychowała się w rodzinie perskich inteligentów-wolnomyślicieli. Jej teherańska babcia (w wersji francuskiej mówiąca głosem Danielle Darrieux; w amerykańskiej - Geny Rowlands) nie zna żadnego tabu. Poucza wnuczkę: „Na tym świecie spotkasz wielu palantów. Jeśli ktoś cię zrani, pomyśl sobie, że to przez głupotę. Nie odpowiadaj im. Nic gorszego niż gorycz i mściwość. Bądź wierna sobie”.

Tadeusz Sobolewski, „Gazeta Wyborcza”

Wszyscy maruderzy twierdzący, że animacja jest medium przeznaczonym tylko dla dzieci w obliczu Persepolis tracą wszystkie swoje argumenty.

Film zrealizowany wspólnie przez Satrapi i rysownika Vincenta Paronnaud jest doskonałą egzemplifikacją rady „Opisuj i rysuj to, co znasz”. Historia jest uniwersalna, zrozumiała dla każdego, kto kiedykolwiek miał rodzinę i chciał żyć szczęśliwie. Opowieść, która zaczyna się w 1978 roku i pociągnięta jest aż do roku 1990, mogła stać się kolejną opowieścią o dojrzewaniu, jednak Satrapi i Paronnaud inteligentnie wyszli poza tę formę. W rezultacie dostajemy film o wiele bardziej dowcipny niż pierwotny nieco przygnębiający i mroczny materiał literacki. Animacja filmowa doskonale oddaje proste czarno-białe rysunki Satrapi. Podobnie jak Art Spiegelman ze swoimi antropomorficznymi kotami i myszami opowiada historie Shoah w Mausie, Satrapi wyraziście obrazuje drobne przyjemności codziennego życia w obliczu wojny i ciągle narastających represji. W komiksie autorka używała jedynie bieli i czerni, odcieni szarości, w filmie w wybranych ujęciach rysownicy wykorzystali kolory.

Lisa Nesselson, „Variety”

CZARNO-BIAŁY ŚWIAT KOMIKSU

Autobiograficzna powieść graficzna *Persepolis* pierwotnie została wydana w czterech częściach, we Francji w latach 2000-2004 (w Polsce tom 1 i 2 w jednym wydaniu w 2006 roku), gdzie spotkała się z bardzo entuzjastycznym przyjęciem krytyki, która porównywała go do *Mausa* Arta Spiegelmana. Komiks Marjane Satrapi to inteligentny, zabawny i wzruszający pamiętnik dorastania w Iranie, podczas Rewolucji Islamskiej. W wyrazistych, czarno-białych, przepelnionych humorem rysunkach, Satrapi opowiada historię swojego dzieciństwa w latach, kiedy miało miejsce obalenie Szacha, zwycięstwo Rewolucji Islamskiej oraz katastrofalna wojna z Irakiem. Inteligentne i otwarte dziecko zaangażowanych marksistów i prawnuczka ostatniego cesarza Iranu zaświadcza swoim dzieciństwem o zagmatwanej historii swojego kraju. Komiks przedstawia niezapomniany obraz codziennego życia w Iranie: nieprawdopodobną rozbieżność pomiędzy życiem prywatnym i publicznym oraz ogromne koszty, jakie musieli ponieść zwykli ludzie w czasie dochodzenia reżimu do władzy. Oczami dziewczynki obserwujemy upadek dotychczasowych wartości, fragment historii fascynującego państwa i jej niezwykłą rodzinę. Niezwykle osobista, głęboko polityczna, w zupełności oryginalna książka Satrapi to historia o dorastaniu i kosztach, jakie ponoszą ludzie żyjący w czasie wojny i politycznych represji. Marjane Satrapi nie obawia się krytykować zarówno swojej ojczyzny, jak również kultury Zachodu, opowiada ze szczerością i otwartością. Komiks został przetłumaczony na wiele języków, m.in. angielski, hiszpański, portugalski i polski.

Dlaczego napisałam *Persepolis*?

Większość ludzi bardzo mało wie o Rewolucji Irańskiej z 1979 roku. Mówią: „ta rewolucja to normalne zdarzenie, które musiało się wydarzyć”. Odkąd przyjechałam do Francji w 1994 roku wciąż opowiadałam moim przyjaciołom o życiu w Iranie. Oglądaliśmy wiadomości z Iranu w telewizji, ale one zupełnie nie oddawały moich doświadczeń. Musiałam mówić: „nie, to wcale nie jest tak”. Przez prawie dwadzieścia lat próbowałam wytłumaczyć sobie, że bycie Irańczykiem nie jest złe.

Po ukończeniu uniwersytetu pracowałam razem z moimi przyjaciółmi. W końcu powiedzieli mi: „Zrób coś z twoimi historiami”. Pokazali mi dzieła najwybitniejszych twórców komiksów. Na początku Arta Spiegelmana. Kiedy przeczytałam jego

komiks, pomyślałam „Jezu Chryste, to przecież jest możliwe opowiadać historie w ten sposób”. To było wspaniałe odkrycie.

Tworzenie powieści graficznej.

Ludzie wciąż mnie pytają „Czemu nie napisałaś tradycyjnej powieści?”. Ale przecież *Persepolis* jest powieścią. Powieść graficzna nie jest literaturą w tradycyjnym rozumieniu, ale nie jest też literaturą pośledniej klasy. Tworzenie obrazów to sposób pisania. Jeśli potrafisz zarówno pisać, jak i rysować, to trudno jest wybrać jedno z dwojga. Myślę, że lepiej jest wykorzystać obydwa sposoby wyrazu.

Podczas pracy nad komiksem potrzebujesz tylko siebie i swojego wydawcy. Ale aby zrobić film, potrzebni są sponsorzy i pieniądze, i dziesięć tysięcy ludzi, którzy współpracują z tobą.

Oczywiście musisz postrzegać świat i życie poprzez obrazy, inaczej to nie działa. Niektórzy artyści postrzegają świat poprzez muzykę i tworzą ją. Najważniejsze jest, aby wiedzieć, co chcesz powiedzieć i znaleźć najlepszy sposób na wyrażenie tego. Ciężko powiedzieć jak rozwinęło się *Persepolis* od czasów, kiedy zaczynałam je pisać. Musiałam nauczyć się jak stworzyć powieść graficzną w trakcie jej powstawania.

Co chciałam powiedzieć?

Jestem pacyfistką. Wierzę, że istnieje sposób na rozwiązanie światowych problemów. Zamiast wydawać pieniądze na tworzenie armii, kraje powinny inwestować w kształcenie dzieci za granicą. Jednak potrzeba bardzo dużo czasu, by wprowadzić takie zmiany. Wychowałam się w tolerancyjnym środowisku. Gdybym nigdy nie poznała ludzi z innych krajów i oglądała tylko wiadomości, myślałabym że każdy jest zły. Jednak znam wiele osób i wiem, że zło i dobro przenikają się.

Jeśli da się ludziom możliwość doświadczenia życia w innych krajach, na świecie będzie mniej nienawiści. To nie jest cudowny eliksir, ale powoli, krok za krokiem możesz rozwiązać prawdziwy wewnętrzny problem, nie tylko ten powierzchowny. Dlatego chcę, żeby *Persepolis* dotarło do jak największej liczby czytelników, żeby zobaczyli, że dorastałam jak inne dzieci.

To bardzo satysfakcjonujące widzieć ludzi, którzy nigdy nie czytali komiksów, zachwyconych moją książką. Opowiadają, że odkąd przeczytali *Persepolis*, zaczęli się tym interesować. Jeśli to otworzy im oczy i przestaną wierzyć tylko w to, co słyszą, poczuję, że osiągnęłam sukces.

Musisz uwolnić swój umysł, aby wiedzieć, co napisać.

Moi rodzice byli bardzo dumni, kiedy przeczytali *Persepolis*. Jeśli krytykują ich, to tylko dlatego, że jest to prawda i oni się śmiali. Mój ojciec zawsze powtarza: tylko idiota nie zmienia zdania. Moi rodzice nauczyli mnie sztuki popełniania błędów. Byli niezwykle otwarci na to, co mówiłam i o co pytałam. Jestem im bardzo wdzięczna, ponieważ byli wspaniałymi rodzicami. Dali mi najważniejszą rzecz – wolność myślenia i decydowania o sobie.

O PRODUKCJI

Film został zrealizowany we Francji na podstawie wielokrotnie nagradzanego autobiograficznego cyklu komiksów *Persepolis*. Marjane Satrapi i Vincent Paronnaud wspólnie napisali scenariusz i wyreżyserowali film, wyprodukowany przez Marc-Antoine Roberta i Xaviera Rigault z 2.4.7. Films. Film powstawał przez trzy lata, prace rozpoczęły się w październiku 2005, ukończono je w kwietniu 2007. Światowa premiera odbyła się na tegorocznym festiwalu w Cannes.

Marjane Satrapi podkreśla, że język komiksu i język filmu są odmienne i przeniesienie całego materiału opowieści graficznej na ekran było dość ryzykownym przedsięwzięciem. *Ludziom wydawało się, że po prostu przeniosę swój komiks na ekran kinowy. Jednak komiks ma zupełnie inną formę narracyjną od narracji filmowej. Komiks nie jest filmowym scenopisem. Musieliśmy nauczyć się od samego początku języka filmowego.*

Marjane dodaje, że historia przez nią opisana jest wciąż niestety aktualna: *Z pewnym smutkiem zauważam, że pięć lat po publikacji mojej książki, mój kraj wciąż jest w centrum uwagi publicznej. Persepolis nie jest tylko moją prywatną opowieścią, to historia uniwersalna, którą trzeba było opowiedzieć.*

Vincent Paronnaud dodaje: *Na początku stąpaliśmy po kruchym lodzie, ponieważ Marjane zbyt kurczowo trzymała się niektórych wydarzeń opisanych w komiksie. Jednak ostatecznie zaufała mi i możliwościom języka filmowego.*

Catherine Deneuve zachwyciła się światem wykreowanym przez Satrapi. *Kilka lat temu poprosiłam ją o narysowanie krótkiego komiksu na potrzeby specjalnego wydania magazynu „Vogue”. Marjane potrafi opowiadać o ważnych problemach z powagą, ale również niezwykle lekkością. Oczarował mnie humor i emocje przekazane w jej historiach. Istotne jest również to, że przedstawione postaci są prawdziwe, żyły naprawdę. Nagrywanie głosów do filmu było bardzo przyjemne, Marjane odgrywała wszystkie pozostałe postaci. Każdy z aktorów nagrywał swoje partie osobno, co było nieco frustrujące, ale teraz rozumiem, że film na tym zyskał.*

Również Chiara Mastroianni dobrze wspomina współpracę z Satrapi przy filmie. *Pomimo iż podziwiam jej twórczość, chciałam ją poznać, dowiedzieć się kim jest. Dziś ciężko jest spotkać taką osobę, jak ona. Podziwiam jej niezależność, brak uprzedzeń, konsekwencję i poczucie humoru.*

Producentka Kathleen Kennedy, która wraz z Frankiem Marshalllem (The Kennedy/ Marshall Company) wyprodukowała m.in. takie filmy jak: *Szósty zmysł*, *Tożsamość Bourne'a* czy *Monachium* opowiada o swojej współpracy z Satrapi: *W swoim ilustrowanym pamiętniku Marjane zawarła uniwersalną historię o młodej dziewczynce, zmuszonej do zrozumienia świata, który ją otaczał, dając nam świeże i prawdziwe spojrzenie na polityczną, kulturalną i religijną historię Iranu. Marjane pisze - i rysuje - z wnikliwością, inteligencją, humorem, które czynią tragedię wojny i obłęd Rewolucji Islamskiej zrozumiałymi dla publiczności pod każdą szerokością geograficzną. To całkowicie intymna wypowiedź.*

Persepolis to pierwszy projekt firmy 2.4.7 Films Marc-Antoine Roberta i Xaviera Rigault. *Podczas pracy nad projektem wielkim wsparciem byli dla nas Kathleen Kennedy jako producent wykonawczy projektu, Celluloid dreams zajmujący się międzynarodową dystrybucją i Diaphana zajmująca się dystrybucją we Francji. Współpraca z Sony Pictures Classics dawała nam komfortową świadomość, że dzieło Marjane Satrapi, pomimo jego wyjątkowości i unikalności, dotrze do szerokiego grona publiczności. Jako niedługo istniejąca firma producencka jesteśmy bardzo dumni, że mogliśmy współpracować z takimi partnerami.*

Celluloid Dreams to niezależna, międzynarodowa firma produkcyjna i dystrybucyjna z siedzibą w Paryżu oraz oddziałami w Toronto i Londynie. Firma specjalizuje się przede wszystkim w promowaniu i dystrybucji nagradzanych filmów, zrealizowanych przez utalentowanych twórców z całego świata. Firma odkryła i jako pierwsza zaprezentowała całemu światu niegdyś nieznanych, dziś cenionych twórców: François Ozona, Takeshi Kitano, braci Dardenne, Gaspara Noe, Waltera Salles, Jafara Panahi, Jacques'a Rivette, Kore-Eda Hirokazu, Jia Zhangke, Laurenta Cantet, Jacques'a Audiarda czy Benta Hamera.

SYLWETKI TWÓRCÓW

Marjane Satrapi

Marjane urodziła się 22 listopada 1969 roku w Rasht, w Iranie. Dorastała w Teheranie, gdzie uczyła się w liceum francuskim i była świadkiem ograniczenia praw publicznych, upadku Szacha, wczesnego reżimu Ayatollaha Khomeiniego i pierwszych lat wojny z Irakiem. Matka Satrapi była prawniczką Szacha Nasser-al-Din, który władał Persją w latach 1848-1896. Jednak sama Satrapi ma dystans do swojego pochodzenia: *Królowie z dynastii Qajar mieli setki żon i tysiące dzieci. Jeśli wziąć pod uwagę wszystkie pokolenia, otrzyma się dziesięć lub piętnaście tysięcy księżniczek i książąt. Nie ma w tym nic specjalnego.* W wieku lat 14 została wysłana przez swoich rodziców do Wiednia, później mieszkała w Sztrasburgu gdzie studiowała grafikę. Obecnie mieszka w Paryżu, współpracuje z wieloma gazetami i magazynami, między innymi z „The New York Times” i „The New Yorker”, dla których robi ilustracje. Jest również autorką kilku książek dla dzieci. Sławę przyniosła jej powieść graficzna *Persepolis*, wyróżniona między innymi nagrodą Angoulême Coup de Coeur Award na międzynarodowym festiwalu komiksu w Angoulême oraz uznana za Komiks Roku przez „The Times”. Jej ostatnia powieść graficzna *Embroideries* to zabawna historia o życiu irańskich kobiet, oglądanym z perspektywy kilku pokoleń.

Vincent Paronnaud

Urodzony w La Rochelle w 1970 r., występuje również pod pseudonimem Winshluss. Autor komiksów i człowiek kina, uważany za jednego z najważniejszych francuskojęzycznych niezależnych twórców komiksów. W swojej twórczości wykorzystuje makabryczny, czarny humor, inspirowany również amerykańskimi komiksami z lat 30. i 50. ubiegłego wieku. Główne tematy jego rysunków to zubożenie na śmierć, krytyka cywilizacji amerykańskiej, uwielbienie dla makabry. Wspólnie ze swoim przyjacielem Cizo tworzył gazetę komiksową *Ferraille*. W 2007 nagrodzony wraz z Marjane Satrapi Nagrodą Jury na festiwalu filmowym w Cannes za *Persepolis*.

Publikacje:

Super negra #1, 1999

Comix 2000, wspólnie z Cizo, 2000

Welcome to the death club, 2001

Monsieur Ferraille, wspólnie z Cizo, 2001

Pat Boon - „Happy End”, 2001

Smart Monkey, 2004

Wizz et Buzz, wspólnie z Cizo, 2007

